УДК 378.1.001.76:61

Оксана Руда, Олена Вдовиченко

ПОНЯТТЯ ІННОВАЦІЙ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ

А *Представлені основні відмінності між поняттями «реформа» та «інновації» з метою визначення можливих напрямів розвитку вищої медичної освіти через нововведення та деякі характеристики інновацій, на які можна звернути увагу для їхнього впровадження у систему вищої медичної освіти.*

Ключові слова: інновації, реформа, вища медична освіта, інноваційний процес.

Оксана Руда, Елена Вдовиченко. Понятие инноваций в высшем медицинском образовании.

А *Представлены основные различия между понятиями «реформа» и «инновации» с целью определения возможных направлений развития высшего медицинского образования через нововведения и некоторые характеристикам инноваций, на которые можно обратить внимание для их внедрения в систему высшего медицинского образования.*

Ключевые слова: инновации, реформа, высшее медицинское образование, инновационный процесс.

Oksana Ruda, Olena Vdovychenko. The concept of innovation in higher medical education.

S *The main differences between the concepts of «reform» and «innovation» to identify possible areas of higher medical education through innovation and some characteristics of innovation, which can draw attention to their introduction into the system of higher medical education are describes in the article.*

Key words: innovation, reform, higher medical education, innovation process.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Формування нових політичних і соціально-економічних реалій в Україні потребує підвищення рівня організації та продуктивності роботи науково-дослідної діяльності у вищих навчальних закладах країни. Цей процес нерозривно пов'язаний з упровадженням інновацій у вищу медичну освіту зі збереженням напрацьованих і сформованих століттями традицій вищої школи.

Інноваційні освітні проекти підвищують здатність медичних ВНЗ України забезпечити необхідний рівень освіти, підтримку вдосконалення управління ВНЗ, сприяють розширенню вітчизняного та міжнародного співробітництва, а також збільшують професійну мобільність наукового персоналу.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковане розв'язання даної проблеми і на які опирається автор, виділення невирішених раніше частин. Пошуки вирішення педагогічних проблем інновацій пов'язані з аналізом результатів досліджень суті, структури, класифікації та особливостей інноваційних процесів у сфері освіти. На теоретико-методологічному рівні найфундаментальніше проблема нововведень досліджують у своїх роботах В.Я. Ляудіс, Ю.А. Карпова, А.І. Субетто та ін. У роботах І.В. Бестужева-Ладі, Д.Р. Вахітова, С.Ю. Глазєва, В.С. Дудченка, Н.І. Лапіна, А.І. Пригожина, Б.Твісса та ін. знаходять відображення різні точки зору на визначення інновацій та значення інноваційного процесу. Проте, не зважаючи на значний доробок у питаннях інноваційного процесу в освіті, ціла низка питань теорії й методології даного процесу у сфері вищої медичної освіти потребують поглибленого вивчення.

На підставі аналізу літературних джерел і практичного досвіду професійної підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів виявлені суперечності між сучасними суспільними вимогами до змісту біологічних дисциплін у медичних навчальних закладах на основі інноваційних технологій з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і недостатнього їхнього теоретичного аналізу з метою реалізації даних технологій у навчальному процесі; вимогами щодо організації професійної підготовки під час викладання біологічних дисциплін та обмеженою кількістю методичного забезпечення з метою їхнього впровадження в навчальний процес під час фахової підготовки майбутнього медичного фахівця.

Визначені суперечності зумовили актуальність обраної теми дослідження і зумовили ***формулювання цілей статті***, зокрема, проаналізувати поняття «реформа» й «інновація» та деяких аспектів інновацій вищої медичної освіти для визначення можливих напрямів розвитку вищої медичної освіти через нововведення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реформа вищої медичної освіти забезпечує приведення у відповідність зі світовими вимогами фахової підготовки спеціалістів у сфері медичного обслуговування. При цьому необхідно визнати, що система професійної медичної освіти, що склалася в нашій країні, заснована на досвіді сильних науково-педагогічних шкіл, у сучасних умовах характеризуються низкою недостатньо розроблених моментів, зокрема протиріччя щодо якості підготовки спеціалістів сучасним вимогам. У зв'язку з цим забезпечення інноваційного характеру медичної освіти якісно нового рівня з урахуванням сучасних вимог і світових тенденцій із формуванням системи безперервної освіти як інструмента соціального та професійного розвитку повинно стати стратегічною метою професійної освіти.

Реалізація цієї мети передбачає результативне вирішення певних пріоритетних стратегічних напрямів, зокрема впровадження компетентнісного підходу в системі підготовки спеціалістів, забезпечення взаємозв'язку академічних знань і практичних умінь, розвиток варіативності освітніх програм, у тому числі з використанням нових освітніх технологій і найкращого світового досвіду, створення системи безперервного професійного розвитку, заснованого на принципах відкритого освітнього простору у відповідності із завданнями інноваційного розвитку галузі. Проте для їхнього вирішення необхідно розмежовувати такі поняття, як «інновація» та «реформа». Аналізуючи ці поняття відносно впроваджених змін, звертаємо увагу на те, що зміни під час реформ в освіті можливі у період початку

© Оксана Руда, Олена Вдовиченко

навчання, у фінансуванні, в обладнанні навчальних закладів, у термінах навчання, в структурі системи освіти; розглядаючи інновації в освіті – зміни відбуваються у відносинах «викладач – студент», у методах навчання, у внутрішній організаційній діяльності навчального закладу та у змісті освіти. Виходячи з цього, реформа є нововведенням, яке організується і проводиться державною владою, а інновація – нововведенням, яке організується і проводиться співробітниками системи освіти.

Нововведення при такому розгляді розуміється як результат інновації, а інноваційний процес розглядається як розвиток трьох основних етапів: генерування ідеї (в деяких випадках – наукове відкриття), розроблення ідеї в прикладному аспекті та реалізація нововведення в практику [4]. У зв'язку з цим, інноваційний процес можна розглядати як процес упровадження наукової ідеї в практику. Діяльність, що забезпечує перетворення ідей у нововведення і формуючи систему управління цим процесом, є інноваційною діяльністю.

Існує також інша характеристика інноваційного процесу, в якій можна виділити такі дії, як виявлення потреб у змінах, збір інформації та аналіз ситуації, попередній вибір чи самостійне розроблення нововведень, прийняття рішення про впровадження, власне саме впровадження, включаючи пробне використання нововведення та довготривале використання нововведення, в процесі якого воно стає елементом повсякденної практики [2]. Сукупність цього утворює загальний окремий інноваційний цикл.

Інновації в освіті вважаються нововведеннями, спеціально спроектованими, розробленими або випадково відкритими в порядку педагогічної ініціативи. В якості змісту інновації можуть виступати науково-теоретичні знання певної новизни, нові ефективні освітні технології, виконані у вигляді технологічного опису проекту ефективного інноваційного педагогічного досвіду, яке готове до впровадження. В цьому сенсі нововведення характеризується новими якостями стану навчально-виховного процесу, які формуються під час упровадження в практику досягнень педагогічної та психологічної наук із використанням передового педагогічного досвіду [1].

Існують різноманітні аспекти інновацій, які можуть зустрічатися у сфері вищої медичної освіти, зокрема звертаємо увагу на: а) характер змін, які вносять інновації, такі як радикальні (засновані на принципово нових ідеях і методах), комбінаторні (нові сполучення відомих елементів) та модифікуючі (вдосконалюють і доповнюють відповідні форми і зразки); б) масштаб змін, які вносять інновації, такі як локальні (незалежні один від одного зміни), модульні (взаємопов'язані групи деяких локальних компонентів) та системні (повна реконструкція системи як цілого); в) напрям проблематики, такі як інновації, спрямовані на зміни всього навчального закладу (на створення в ній виховної системи або іншої системоутворювальної діяльності на основі концептуальних ідей), на розроблення нових форм, технологій і методів навчально-виховного процесу, на розроблення нового змісту освіти та нових способів її структурування та на розроблення нових форм і систем управління; г) область розроблення чи впровадження, такі як у змісті освіти, в технологіях навчання, в сфері виховних функцій освітньої системи, в структурі взаємодії учасників педагогічного процесу; д) функціональні можливості, такі як нововведення-умови (забезпечують ефективний освітній процес, новий зміст освіти, інноваційні освітні середовища, соціокультурні умови і т. д.), нововведення-продукти (педагогічні засоби, технологічні освітні проекти і т. д.) та організаційно-управлінські нововведення (якісно нові вирішення в структурі освітніх систем та управлінських процедурах, які забезпечують їхнє функціонування); е) сенс перед упровадженням інновацій, такі як корисні (інновації, що відповідають місії навчального закладу, але не підготовлені, з певними невизначеними цілями та критеріями, не складають єдиного цілого з освітньою системою) та системні (інновації, що виведені із проблемного поля з чітко визначеними цілями та задачами, які формуються на основі врахування інтересів студентів і педагогів і носять характер наступності з традиціями, ретельно готуються, експортуються і забезпечуються необхідними засобами, наприклад кадровими, матеріальними, науково-методичними [3]. Опираючись на вище викладене, можна сформулювати основну закономірність проектування інновацій: чим складніші інновації, тим вищі вимоги до науково-обґрунтованого впровадження інноваційних технологій в сферу освіти.

Висновки з даного дослідження. Підсумовуючи викладене вище, звертаємо увагу на те, що: а) інновація являє собою цілісний, складно організований процес соціальної діяльності щодо досягнення керованих змін у якісних станах соціальної системи; б) інновації в освіті є процесом трансформації важливих елементів професійно-спеціалізованої діяльності, яка включає етапи, розроблення та впровадження нових принципів, які безпосередньо впливають на зміни соціальної організації освіти як системи, що є невід'ємною складовою суспільства; в) специфікою інновації в освіті виступають переважно суб'єкт-суб'єктні відносини; г) інновації як соціальний механізм розвитку освіти можуть бути ефективними в результаті оптимального поєднання змістовою предметності інновації з цілісністю системи, що забезпечує освітній процес.

У перспективі передбачаємо: дослідження структури інноваційного процесу та її адаптації до особливостей вищої медичної освіти та можливих напрямів розвитку медичної освіти через нововведення; вдосконалення змісту і якості навчального процесу в медичних ВНЗ; розроблення та удосконалення науково-методичного забезпечення біологічних дисциплін відповідно до інноваційних процесів у медичній освіті України.

Література

1. Бондарева К. І. Педагогічний аналіз інноваційної діяльності вчителя: науково-методичний посібник / К. І. Бондарева, О. Г. Козлова – Суми : 2001. – с. 362.
2. Лазарев, В. С. Понятие педагогической и инновационной системы школы / В. С. Лазарев // Сельская школа. – 2003. – № 1. – С. 4.
3. Сластёнин В. А. Педагогика / В. А. Сластёнин. – М. : Школа-Пресс, 2000. – с. 492.
4. Тюнников, Ю. С. Анализ инновационной деятельности общеобразовательного учреждения: сценарий, подход / Ю. С. Тюнников // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2004. –№ 5. – С. 10.